

# En folkrörelse för klimatet

Få klimatomställningen gjord  
och skapa det svenska klimatundret



**Centerpartiet**



# Innehållsförteckning

<b>1. Inledning</b> .....	<b>2</b>
<b>2. En folkrörelse för klimatet</b> .....	<b>3</b>
2.1 Klimatvänliga transporter som fungerar i vardagen .....	4
2.11 Alla ska ha möjlighet att köra miljöbil .....	4
2.12 Alla ska ha råd med grönt bränsle .....	5
2.13 Alla ska ha möjlighet att ladda och tanka sin bil.....	5
2.2 Billig klimatsmart el .....	6
2.21 En folkrörelse för att spara el .....	6
2.22 Alla ska kunna bidra till klimatsmart elproduktion .....	7
2.23 Tillsammans för mer grön el .....	7
2.24 Det ska löna sig att möjliggöra klimatsmart elproduktion .....	8
2.3 Lätt att välja rätt.....	8
2.31 Lätt att dela och reparera – en cirkulär ekonomi för klimatet.....	9
<b>3. Det svenska klimatundret</b> .....	<b>9</b>
3.1 Få elektrifieringen av Sverige gjord .....	10
3.11 Effektivisera tillståndsprocesserna: Inför kriskommission för fördubblad elproduktion.....	10
3.12 Proaktivt bygga ut elnäten .....	11
3.13 Satsa på energilagring .....	12
3.14 Alla fossilfria energislag behövs för klimatomställningen.....	12
3.2 Fokus på grön tillväxt .....	13
3.21 Kompetensförsörjning och infrastruktur istället för subventioner.....	13
3.22 Stärk gröna näringar med grön energi.....	13
3.23 Satsa på cirkulär ekonomi .....	14
3.24 Tunga och långa transporter måste bli fossilfria.....	15
3.25 Cykel måste bli nationellt transportslag .....	15
3.26 Grön upphandling där det offentliga gör sitt.....	15
3.27 Växa grönt med rätt styrmedel.....	15
3.28 Anpassning .....	16
3.29 En grön fyrbåk för världen i tuffa tider .....	16
<b>4. Centerpartiet vill:</b> .....	<b>17</b>



# 1. Inledning

Klimatomställningen är vår tids kanske största globala utmaning. Det är samtidigt en fråga där Sverige kan spela en avgörande internationell roll som föregångsland, och där vårt ledarskap samtidigt kan leda till jobb, tillväxt och affärsmöjligheter. Men för det krävs en politik i nivå med utmaningen, där hela vår nation ges möjlighet att delta. Där politiken på många plan och många sätt fokuserar med all kraft på att få klimatomställningen gjord. Centerpartiet kommer vara en avgörande politisk kraft, varje steg på vägen, för att detta ska bli möjligt.

Kunskapen och medvetenheten om klimatförändringarna har aldrig varit större. Budskapet i FN:s klimatpanels sjätte syntesrapport om den samlade klimatvetenskapen kunde inte vara tydligare: klimatet kan inte vänta. Utsläppen måste vända ned senast redan år 2025 och sedan fortsätta kraftigt nedåt om det ska vara möjligt att klara 1,5-gradersmålet, men i stället fortsätter utsläppen att öka. I nuvarande takt når vi gränsen för 1,5 graders uppvärmning i början av 2030-talet.

De åtgärder som görs under detta årtionde kommer att vara avgörande. Om Sverige ska kunna vara med och leda utvecklingen, utgöra det föredöme som världens stora ekonomier kan peka på, så är det nu som det måste ske.

Klimatomställningen innebär inte bara utmaningar, den medför också enorma möjligheter för svenska företag och deras anställda. Näringslivet vill och är redo. Genom export av fossilfria varor och tjänster, och av teknologi, kan vi även generera stor klimatnytta i andra länder. Teknologin som behövs för att klara omställningen finns redan idag. Politiken måste skapa förutsättningar för näringslivets klimatomställning genom att riva hinder och stötta *frontrunners*. Politiken måste även rigga om den fossilbaserade ekonomin så att det mest klimatsmarta valet också blir det mest ekonomiskt lönsamma, för såväl privatpersoner som företag.

I detta allvarliga läge har vi en regering där det största partiet i regeringsunderlaget inte står bakom klimatmålen, där företrädare rentav förnekar klimatkrisen. Som det Klimatpolitiska rådet konstaterat är den politik som regeringen hittills presenterat inte tillräcklig för att nå 2030-målet. I stället för att minska utsläppen kommer hittills aviserade förändringar tvärtom att öka utsläppen. På kort tid har en rad centrala klimatinsatser lagts ned, utan att ersättas med något annat.

Förutom de förödande konsekvenserna för klimatpolitiken riskerar det även att äventyra både vår konkurrenskraft och bilden av Sverige som föregångsland och grönt varumärke. Aldrig tidigare har vår nationella klimatpolitik backat kraftigt, i stället för att ta steg framåt. Om näringslivet inte får rätt förutsättningar att ställa om, kommer investeringarna flytta dit förutsättningarna finns. Då riskerar vi att gå miste om såväl skatteintäkter som arbetstillfällen. Dessutom ställs nya krav på Sverige med det nya svåra säkerhetsläget i Europa, att bli mindre beroende av fossil energi från diktaturer och regimer som hotar demokratin. Det är bråttom för Sverige att återta ledartröjan för klimatet.

Stödet för klimatomställningen förblir dock starkt i Sverige, vetenskap trumfar tydligt klimatförnekelse bland det svenska folket. Tveksamheter rör i stället om just jag, och de i min närhet, kan bli vinnare i klimatomställningen, om jag får vara en del av resan.



Därför tar detta klimatprogram två utgångspunkter.

För det första krävs en folkrörelse för klimatet, som säkerställer att alla ges möjlighet att bli vinnare på klimatomställningen.

Det är avgörande att alla får möjlighet att vara en del av klimatomställningen, även de som hittills inte haft råd att ställa om. Inte minst de med små resurser som är beroende av bilen på landsbygden. I detta spelar Centerpartiets ideologiska grund en viktig roll. Vi tror på att alla ska ha möjlighet att vara med i omställningen, vi tror på människors drivkraft, deras entreprenörskap och på decentralisering. Vi anser därför att det är både möjligt och viktigt att visa att alla människor kan vara en del av klimatomställningen, att det alltid ska löna sig att göra rätt för miljön.

Fler måste därför få chansen att byta bil eller bränsle i bilen. Fler ska också ges möjlighet att vara med och själva vara en del i produktionen av energi, kunna lagra och inte minst spara eller minska konsumtionen av el och energi. Om alla kommer med, blir både vårt föredöme och sammanhållningen i vårt land starkare.

För det andra krävs strukturella reformer som ger Sverige förutsättning att bli det klimatunder och föredöme för världen som vi kan och bör bli, samtidigt som vi skapar framtidens jobb och gröna tillväxt. Det krävs reformer som är så omfattande att de bara kan ske på nationell eller internationell nivå. Där krävs en realistisk plan, som bygger på konkreta och kraftfulla åtgärder.

Klimatomställningen kräver en snabb elektrifiering, med gröna och hållbara energilösningar. Sveriges energiproduktion måste byggas ut i en helt annan takt än vad som tidigare förutsetts. Det handlar bland annat om tillståndsprocesser, ekonomiska styrmedel och om att skapa förutsättningar för en cirkulär ekonomi, där material och produkter återvinns.

Genom att engagera alla delar av samhället kan vi skapa en folkrörelse för klimatet och möjliggöra det svenska klimatundret. Så får vi klimatomställningen gjord.

## **2. En folkrörelse för klimatet**

En långsiktigt hållbar klimatpolitik förutsätter både delaktighet och ett brett folkligt stöd. Ska vi klara omställningen, måste vi genomföra den på ett sätt som gör att olika människor, orter och branscher kan känna sig involverade; att alla känner att de blir vinnare om de deltar i klimatomställningen. Delaktigheten skapar grunden till samhällsförändringarna. Alternativet – en omställning som bara omfattar vissa, men där andra grupper ställs utanför eftersom de inte har råd eller möjlighet att ställa om – riskerar att leda till motreaktioner, kortsiktiga svängningar i politiken och bristande långsiktighet. I stället för klimatomställning får vi politikomsvängning.

Människor som hade velat delta i klimatomställningen, men inte haft råd och möjlighet, får idag ofta de dyraste energiräkningarna och känner sig samtidigt utpekade. Politiken måste här i stället ge en hjälpande hand så att alla, oberoende av plånbok, kan bli del av omställningen.



Det handlar om människors möjlighet att pendla klimatsmart till jobbet, skjutsa barnen till fritidsaktiviteter och åka till mataffären. Det handlar om att minska elräkningar och om att den energi vi använder ska vara klimatsmart. Det handlar om att det ska vara lönsamt att välja klimatvänligt i butiken. Det handlar om det ska vara lätt att göra rätt.

## **2.1 Klimatvänliga transporter som fungerar i vardagen**

### **2.1.1 Alla ska ha möjlighet att köra miljöbil**

Elektrifieringen av fordonsflottan går fort – men inte tillnärmelsevis tillräckligt fort för att få ner utsläppen och nå klimatmålen. I synnerhet finns det hushåll, som trots att de vill köra på el eller biogas, fortfarande inte har möjlighet till det ekonomiskt. För nybilsköpare är det, över tid, ofta lönsamt att köpa en miljöbil. Men inköpspriset för både nya och begagnade elbilar är fortfarande betydligt högre än för motsvarande modeller som drivs med fossila bränslen. Det försvårar för människor med mindre ekonomiska marginaler att delta i omställningen. Det gör också att den som inte har råd att betala ett högre inköpspris riskerar att låsas fast i ett biläggande som över tid är dyrare och mindre hållbart.

Det ska inte vara en klassfråga att ha råd att köpa en miljöbil, oavsett om den drivs med el, gas eller är en hybrid. Ska vi klara omställningen av vardagstransporterna måste alla, även den som idag inte har råd att köpa en ny elbil, ges möjlighet att köra en klimatsmart bil.

För att uppnå detta krävs tydliga incitament riktade mot nybilsförsäljningen, för att säkerställa att alla nya personbilar drivs på fossilfria bränslen. Vi ska inte fylla på fordonsflottan med nya bensin- eller dieslbilar och vi behöver snabbare byta ut den befintliga fordonsflottan.

Idag saknar många möjlighet att ens ta sig in på andrahandsmarknaden för klimatsmarta bilar. Därför behöver även andrahandsmarknaden för dessa bilar stimuleras, för att påskynda utfasningen av äldre fordon med högre utsläpp och tillgängliggöra fler prisvärda elbilar. Detta måste ske på ett sätt som inte leder till att äldre bilar fortsätter att rulla utanför Sveriges gränser. Det är viktigt att dessa styrmedel också får genomslag på leasing-marknaden, som står för en stor andel av det totala bilägandet. Det behövs också stöd för att konvertera bilar som idag drivs med fossila drivmedel till exempelvis etanol, där det också måste vara möjligt att köra på ren, fossilfri etanol och gas.

En kraftfull klimatbonus bör införas och riktas mot såväl nybilsförsäljningen som andrahandsmarknaden. Bonusen bör för nya bilar fokusera på billiga bilar och begränsas till en viss andel av priset. I den mån resurserna för bonusen är begränsade bör den i första hand gå till boende på landsbygden. Offentlig upphandling av fordon är därutöver ett viktigt verktyg, som kan användas för att ställa om fordonsflottan.

Idag finns system, som exempelvis reseavdraget, som ekonomiskt gynnar den som väljer att ta bilen. För vissa människor är bilen det enda realistiska alternativet. Då ska de, som beskrivits ovan, ges förutsättningar att köra en så klimatsmart bil som möjligt. För andra, som exempelvis har tillgång till kollektivtrafik eller har korta avstånd, finns dock i många fall andra alternativ. Det är viktigt att skattesystemet inte missgynnar den som går, cyklar eller åker kollektivt. Reseavdraget bör därför ses över med utgångspunkt i ett



färdmedelsneutralt system som gynnar de som kör grönt och de som är beroende av bilen och inte har kollektivtrafik som alternativ.

Infrastrukturinvesteringar bör möjliggöra fler klimatsmarta transporter, som exempelvis cykling eller gång. Bilpooler för miljöbilar, som ökar klimatnyttan och drar ned kostnaden, bör gynnas skattemässigt och underlättas vad gäller tillstånd och tillgång till parkering.

## **2.12 Alla ska ha råd med grönt bränsle**

Även i de mest ambitiösa prognoserna, där nybilsförsäljningen av bensin- och dieselbilar upphör, och där fler existerande bilar konverteras till gas eller etanol, kommer det att finnas många bilar i Sverige som drivs av bensin eller diesel. För många tunga långväga transporter kommer samtidigt bränslet att behöva vara flytande eller i gasform.

Om vi ska klara våra klimatmål måste de bränslen vi använder därför bli mer miljövänliga. Det enda realistiska sättet att uppnå detta på, är genom mer biodrivmedel. Sverige måste kunna leda utvecklingen av biobränslen.

Det krävs därför en "tanka svenskt"-politik som siktar direkt på att få stora mängder drivmedel producerad av svensk råvara, till så låg kostnad som möjligt för konsumenten. Styrmedel bör utformas så att det globala utbudet av klimatsmarta biodrivmedel ökar, snarare än omfördelas. Styrmedlen bör heller inte i onödan leda till fördyringar som bärs av bilberoende personer på landsbygden.

Skatten och momsens på alla biodrivmedel, hög- och låginblandade, inklusive biogas och vätgas, bör sänkas till ett minimum. Möjligheten att låta koldioxidskatten baseras på faktiskt innehåll av fossilt kol är särskilt relevant.

Samtidigt kräver det nya säkerhetsläget att Sverige är mindre beroende av fossila drivmedel som finansierar skurkstaten, och har en grundläggande självförsörjning av drivmedel.

Det är därför prioriterat att stimulera produktion från nya råvaror, som restprodukter från skogen, vilket också stödjer den svenska och nordiska produktionen av hållbara biobränslen. Det kräver långsiktigt hållbara spelregler, exempelvis genom garanterade inköpsvolym, för att möjliggöra de stora och långsiktiga investeringar i produktionskapacitet som krävs. Självförsörjningen av svenskt biodrivmedel bör därför gynnas genom att upphandla en omfattande beredskapsproduktion av inhemskt biobränsle av inhemska råvaror som ska kunna säljas billigt i Sverige.

För att nå en stor produktion av konkurrenskraftigt biobränsle från inhemska råvaror bör ett framtida system bygga på att dels radikalt minska skattebördan på biobränsle, dels på att upphandla biobränsle från restprodukter av den svenska skogen till lägsta möjliga pris och ställa krav på en motsvarande andel rent biobränsle i försäljningen.

## **2.13 Alla ska ha möjlighet att ladda och tanka sin bil**

En förutsättning för fortsatt elektrifiering och omställning av fordonsflottan är att infrastrukturen för att ladda och tanka grönt är väl utbyggd. En laddinfrastruktur som möjliggör elektrifiering måste bestå av goda möjligheter till laddning i



hemmet, på arbetsplatsen och längs vägen. Det kräver i sin tur stöd för installation av laddpunkter, incitament för laddmöjligheter på arbetsplatser och ett statligt ansvar för laddinfrastruktur i hela landet, utan vita fläckar. Den lokala lanthandeln, macken, granngården – alla bör de få ekonomiska möjligheter att bli snabbladdningsstationer. Det ska vara självklart, och lönsamt, för bostadsrättsföreningar, hyresvärdar och parkeringsbolag att varenda parkeringsplats har laddmöjlighet. Sverige bör ha ett mål om 150 000 offentliga elbilsladdare före 2030 med motsvarande handlingsplan och resurser.

En "rätt till laddning" ska införas, där alla ges möjlighet att installera en laddstolpe på egen bekostnad på parkeringsplatser i anslutning till hus eller ägd lägenhet. Kommuner behöver ta ett ansvar för att möjliggöra laddning vid gatuparkering och i sina eventuella parkeringsgarage. Det måste bli billigare och enklare för samfälligheter att investera i laddmöjligheter. I de större städerna bör det dyrbara utrymme som upplåts till gatuparkering alltid ha medföljande laddplatser.

För ökad användarvänlighet bör staten och de privata aktörerna sträva efter ökad standardisering av laddpunkter, inklusive av betalningsmetoder. En sådan standardisering, av såväl tillgänglighet som teknisk utformning, bör också i högre grad ske internationellt och på EU-nivå.

Ökad möjlighet till flexibel laddning och lagring, inklusive i elbilars batterier, kan också bidra till ett smartare och mer robust elnät och därmed underlätta omställningen. Privatpersoner ska alltid kunna använda egenproducerad solel skattefritt i sina laddpunkter, och erbjuda laddning till andra mot ersättning samt kunna sälja el ur sitt bilbatteri tillbaka till nätet – en utveckling som bör gynnas med skatter och tillstånd.

## **2.2 Billig klimatsmart el**

### **2.21 En folkrörelse för att spara el**

De senaste årens elpriser, inte minst under vinterhalvåret, har satt stor press på svenska hushåll och företag. Det har bidragit till högre inflation och lägre tillväxt. Fler måste få chansen att minska såväl sin elanvändning som sina elräkningar. På så vis underlättar vi omställningen och elektrifieringen, samtidigt som vi stärker våra möjligheter att konkurrera ut fossil elproduktion i Europa. Vi behöver en folkrörelse för att spara på el – och på klimatet.

Avgörande för att energieffektiviseringen ska ta fart på allvar är att inkludera energibesparande åtgärder i det ROT-avdrag för gröna investeringar i hemmet, det Gröna Avdraget, som Centerpartiet drev fram. Att byta ut, eller åtminstone komplettera, uppvärmning som idag sker med direktverkande el är den lägst hängande frukten, tillsammans med olika typer av isolering, för att minska svenska hushålls energikonsumtion. Installation av olika typer av värmepumpar, bergvärme och smarta system som optimerar energianvändningen och minskar energiförbrukningen, bör därför inkluderas i det Gröna Avdraget.

Givet de höga elpriserna är energieffektiviserande åtgärder ofta lönsamma redan på några års sikt. Men de kräver en kortsiktig investeringskostnad. Inte sällan kostar inköp och installation av en värmepump, beroende på typ och modell, från ett antal tiotusentals kronor upp till drygt 100 000 kronor. Många människor, särskilt de vars ekonomi redan är pressad och som har ont om pengar, riskerar därför att stängas ute från möjligheten att sänka sina kostnader.





Gröna kreditgarantier bör därför införas, för att säkerställa att energieffektiviseringen kan ske på ett inkluderande sätt, där även de med små marginaler ges möjlighet att delta. Bostadsrättsföreningar bör få samma möjligheter som enskilda för avdrag för att installera energibesparande insatser.

Sverige bör sätta upp ett mål om att inga permanentus ska värmas upp med enbart direktverkande el eller fossila bränslen efter år 2025. Energimyndigheten bör få i uppdrag att samordna och följa arbetet med att nå detta mål, samt föreslå eventuella ytterligare åtgärder som behöver genomföras för att nå det. På sikt bör även fritidshus ges incitament för att fasa ut uppvärmning med direktverkande el.

## **2.22 Alla ska kunna bidra till klimatsmart elproduktion**

Trots en mycket snabb tillväxt står solenergi fortfarande bara för mindre än en procent av landets elproduktion. Det finns dock potential för en mångdubbling av solelsproduktionen i Sverige, genom fler solceller på tak, fasader och mark, de kommande åren. Detta är investeringar som kan ske snabbt och som omgående kan öka den svenska elproduktionen och pressa elpriset. Ett planeringsmål bör därför slås fast för att de närmsta åren öka produktionen av solel, från cirka 1,5 TWh idag till 30 TWh år 2030. En strategi för att nå målet bör tas fram omgående.

För att uppnå detta krävs dock att regler och villkor som hindrar utbyggnaden görs om. Andelsägare i solcellsanläggningar bör, på samma sätt som villaägare, ges förmånliga villkor för den produktion som motsvarar den egna konsumtionen. Idag finns det många stora tak som bara delvis täcks av solceller, eftersom det räcker för det aktuella hushållets behov. Det gröna avdraget bör utvidgas till att gälla investeringar i andelsägande. På så sätt skulle exempelvis grannar gemensamt kunna investera i att installera solceller över stora ladugårdstak. Bostadsrättsföreningar bör få samma möjligheter till gröna avdrag som enskilda för att installera solceller. Solceller bör också generellt bygglovsbefrias och anslutningsavgifter hållas nere. Tillståndsgivningen för solcellsparkar bör förenklas. Det måste även bli lättare för privatpersoner att sälja solenergi till elnätet.

Solskatten – skatten på solel för egen användning – bör avskaffas. Därtill bör tak på offentliga byggnader förberedas för solceller vid nybyggnation eller renoveringar. Offentliga tak utgör en stor potentiell resurs. Det ska finnas ett mål för solceller på offentliga byggnader i Sverige.

## **2.23 Tillsammans för mer grön el**

Sverige och det svenska energisystemet är alltför fokuserat på antingen makronivåer, som exempelvis elprisområden, eller på det enskilda hushållet eller företaget. Det finns ett stort utrymme däremellan för lokala energigemenskaper att såväl hjälpa enskilda hushåll att sänka sin energiförbrukning och öka driftsäkerheten, som att bidra med systemtjänster till energisystemet som helhet.

I en energigemenskap kopplas ofta ett antal närliggande byggnader ihop i ett mindre system, där man kan producera, dela och lagra energi. Sådana energigemenskaper ger förutsättningar att effektivisera elproduktionen och sänka elpriserna, exempelvis genom att nyttja de tak som har störst potential för produktion av solel. Genom en effektiv delning, smart styrning och möjlighet till



lagring kan effekttoppar, och därmed pris, dämpas. Energigemenskaper har därtill potential att bidra till ökad samhällsberedskap och driftsäkerhet genom att möjliggöra så kallad ö-drift, där den lokala energigemenskaper kan fortsätta att fungera även om det omkringliggande elsystemet utsätts för störningar. Att det gröna avdraget möjliggör för investeringar i energilagring är därför centralt.

Såväl tillståndsprocesser som skatteregler ska uppmuntra denna typ av investeringar, som hjälper enskilda hushåll att effektivisera sin energianvändning samtidigt som det bidrar med viktiga systemtjänster. Lika viktigt är det att lagar, regler och villkor som hindrar eller försvårar skapandet av energigemenskaper tas bort.

### **2.24 Det ska löna sig att möjliggöra klimatsmart elproduktion**

Ett hinder för utbyggnaden av klimatsmart elproduktion är att många människor, orter och kommuner känner sig som förlorare. De upplever att de bara får nackdelarna av ökad elproduktion, som exempelvis ingrepp i den lokala miljön, men inga direkta fördelar. Det skapar en motvilja mot inte minst utbyggd vindkraft.

För att fler ska kunna bli vinnare på klimatomställningen, och vilja bidra till utbyggnaden av mer elproduktion, krävs fungerande ersättningssystem för markägare, närboende och kommuner. Givet att sådana ersättningssystem finns på plats, skapas också förutsättningar för att förändra, förenkla och snabba på tillståndsprocesserna för utbyggnaden. De förslag som nyligen presenterades i en statlig utredning, och som syftar till att ersätta närboende, bör därför skyndsamt genomföras. Inte minst handlar det om att närliggande erbjuds rätt till inlösen till marknadsmässiga villkor, eller ska få ersättning baserad på närhet till vindkraftverket. Dessutom måste de förslag införas, som diskuterades i utredningen, om att införa kommunala skatter på ny kraftproduktion som går tillbaka till kommunen. Tillräcklig ersättning för närboende och skatt som tillfaller lokalt till kommuner vid utbyggnad av solcellsparker bör också säkerställas.

Centerpartiet anser sedan länge att den befintliga fastighetsskatten på elproducerande fastigheter ska regionaliseras, så att det värde som skapas lokalt i högre grad ska komma regionen och kommunen till del. Detta skulle öka den lokala acceptansen för utbyggd elproduktion. Kommuner och regioner bör generellt ges större möjligheter att gå före i klimatomställningen och utforma politik efter lokala behov och förutsättningar.

Därtill finns det många förändringar som skulle öka den lokala acceptansen genom att minska störningar, som exempelvis smartare varningsljus på vindkraftverk, som bara slås på när flygplan närmar sig.

### **2.3 Lätt att välja rätt**

Grunden för Centerpartiets klimatpolitik är att det ska löna sig att göra rätt, och att det ska kosta att släppa ut. Det största och viktigaste verktyget för att uppnå detta är genom ekonomiska incitament; särskilt genom beskattning av utsläpp. Då speglar en produkts pris också dess klimatpåverkan, vilket gör det lätt för konsumenterna att välja rätt.

Det finns dock ett behov av kompletterande styrmedel. Många människor har inte tid, lust eller den specialiserade kunskap som krävs för att sätta sig in i olika



produkters energiprestanda, klimatavtryck och liknande. Märkningar, som exempelvis energimärkning av vitvaror, är ett utmärkt exempel på hur konsumenter ändå kan ges möjlighet att väga in resurseffektivitet när de väljer en vara. Informationsinsatser för att tydliggöra livscykelkostnaden för att välja en elbil jämfört med en bensin- eller diesebil, av att installera solceller på taket eller av att installera en värmepump, är andra exempel som skulle kunna hjälpa människor att fatta kloka beslut, både för sig själva och för klimatet.

Som ett nästa steg bör alla produkter inom EU förses med en klimatdeklaration som gör att konsumenter kan jämföra klimatutsläpp och energibesparingar lika enkelt som de kan jämföra pris (dock med undantag för mindre företags produkter). Klimatdeklarationen bör inkludera kläder och textilier, samt utgå ifrån varor som producerats inom handelssystem för utsläppsätter. Det kräver att all el inom EU måste märkas med ursprungsgarantier som tar hänsyn till realtidsproduktion av förnybar energi.

### **2.31 Lätt att dela och reparera – en cirkulär ekonomi för klimatet**

Införandet av en cirkulär ekonomi som bryter fossilberoendet är avgörande för att vi ska kunna reducera vår klimatpåverkan i den utsträckning som krävs för att begränsa den globala uppvärmningen. Det är möjligt att sluta kretsloppen och minska våra beroenden av att ständigt utvinna nya naturresurser. Men då måste lagstiftningen uppdateras och det måste bli enklare att göra hållbara och cirkulära val som konsument.

Att människor delar på produkter, i stället för att alla äger ett eget exemplar, är ytterligare ett exempel på en samhällsutveckling med potential att effektivisera vår resursanvändning. Vi vill göra det lättare att dela, hyra och låna produkter inom den växande delningsekonomin. Det är viktigt att regler kring den så kallade delningsekonomin är så enkla som möjligt. Införandet av en enkel, schablonbeskattad, företagsform för mikroföretag kan också bidra till att sänka tröskeln för småskalig affärsverksamhet inom ramen för exempelvis delningsekonomin.

Att återbruka i stället för att köpa något nytt är bland det bästa man som enskild individ kan göra för planeten. För reparationer bör dels lägre moms satser återställas, dels möjlighet till RUT-avdrag införas, för att göra reparationsalternativet mer lättillgängligt.

Vill vi också förenkla och tydliggöra fakta om en varas klimat- och miljöpåverkan genom digitala informationsbärare som vi tycker ska finnas på fler varor, direkt i butiken eller online.

## **3. Det svenska klimatundret**

För Centerpartiet är det självklart att svenskt näringsliv ska vara världsledande i klimatomställningen – det gynnar både klimatet och Sverige. Genom att vara ledande i klimatomställningen kan vi bidra till att etablera viktiga standarder för andra länder, samtidigt som svenska företag når konkurrensfördelar.

Faktum är att klimatomställningen har stor potential att stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft såväl idag som på lång sikt. Effektivt klimatarbete kan leda till kostnadsbesparingar, innovation och förbättrade finansieringsmöjligheter.



Idag ligger svensk industri på många sätt före politiken. Det svenska klimatundret står redan i startgroparna. Det handlar exempelvis om satsningar på fossilfritt stål, batterifabriker, minskade metanutsläpp inom köttindustrin, nya proteinkällor, biodrivmedel och elflyg. Nu är det dags för politiken att kavla upp ärmarna för att skapa förutsättningar att växla upp till nästa nivå. Svenska företag behöver – och förtjänar – långsiktiga politiska spelregler. Det kräver att politiken gör sin del när det kommer till kompletterande investeringar, förutsättningar för en fungerande hemmamarknad, incitament, ambitiösa regleringar och nödvändiga regelförenklingar.

### **3.1 Få elektrifieringen av Sverige gjord**

Elektrifieringen av samhället är en historisk strukturomvandling som är avgörande för en framgångsrik klimatomställning. Den skapar stora möjligheter till hållbar utveckling för klimatet och till att skapa jobb i innovativa och konkurrenskraftiga svenska företag.

För att lyckas med klimatomställningen i tid, förstärka energioberoendet och sänka elpriserna för hushållen och företagen, krävs en betydligt snabbare utbyggnad av energiproduktionen än vad som tidigare förutsetts. Sveriges elanvändning har varit i princip oförändrad de senaste decennierna, men prognoser visar nu att elbehovet kan komma att fördubblas redan till år 2035 enligt Energimyndigheten. Energiföretagen bedömer att Sveriges elbehov år 2045 kommer att vara 330 TWh. Det kan jämföras med vår nuvarande produktion om cirka 170 TWh. Behovet av investeringar i ny produktion och ny överföringskapacitet är enormt, för industrialiseringen och för elektrifieringen av transportsektorn. Det kräver en mycket snabbare utbyggnad av alla utsläppsfria kraftslag i hela landet och en proaktiv utbyggnad av kraftnätet, så att det kan hantera en ökad elkonsumention och en ökad och mer decentraliserad elproduktion.

Det bör därför fortsatt finnas en statlig finansiering för anslutningar till stora fossilfria produktionskällor. Svenska kraftnät bör få ett tydligare uppdrag att anpassa kraftnätet i förväg till snabbt utökad storskalig produktion på många platser, inklusive planerade vindkraftsparker och kraftigt ökad överföringskapacitet mellan olika elområden. De svenska nätägarna och Svenska kraftnät bör få i uppdrag att regelbundet informera om var i elnätet det råder effektbrist respektive goda anslutningsmöjligheter.

#### **3.11 Effektivisera tillståndsprocesserna: Inför kriskommission för fördubblad elproduktion**

Klimatfrågan är akut men tillståndsprocesserna för klimatviktig verksamhet i Sverige förblir extremt långa. Ofta går tio år innan ett kraftverk kan börja byggas eller en större ledning dras. Politiken ger ibland intryck av att det är omöjligt att reformera svensk tillståndsgivning så att ny kraft kan byggas snabbare. Men det är det inte. Jämförbara länder, som exempelvis Tyskland, Danmark, Finland och Nederländerna, har fått ned tillståndsprocesserna för ny vindkraft och nya gröna industrier till 2–4 år. Det måste gå att genomföra även i Sverige, för annars kommer investeringarna att ske i andra länder.

Centerpartiet anser därför att det behöver tillsättas en kriskommission för att snabbt möjliggöra ökad elproduktion. Alla relevanta myndigheter och intressenter bör under ett halvår få arbeta fritt, och se över all relevant



lagstiftning, regelgivning samt implementeringen av berörda EU-regelverk, för att möjliggöra kraftigt nedkortade och förenklade tillståndsprocesser.

Kriskommissionen ska ha som mål att korta ned den sammanlagda tiden för tillståndsprövningar för ny kraft, för anslutningar och för industriella verksamheter från dagens 8–10 år till högst 2 år, i linje med de mest effektiva länderna i Europa. Den bör också omfatta tillståndsprocesser för industriella verksamheter som är avgörande för klimatomställningen. Målet ska vara att påbörja utbyggnaden av minst 50 TWh elproduktion innan år 2026 och 100 TWh innan år 2030. Förebilden bör vara Lindbeckkommissionen som på 1990-talet arbetade intensivt för att rå på några av dåtidens akuta strukturproblem.

Tillståndsgivningen bör ändras så att tillståndsprocesserna läggs parallellt i stället för som idag efter varandra. Dessutom bör översynen av tillståndsprocesser omfatta även miljöbalkens utformning och omfattning. Så som miljöbalken ser ut idag värderas inte klimat som nytta. Miljöbalkens utformning och tolkningsutrymme omöjliggör förutsägbarhet och standardisering av tillståndsprocesser. Det måste få ett slut, exempelvis genom ökat arbete med nationella riktlinjer och gränsvärden för att skapa förutsägbarhet för industrin. Regeringen måste visa ledarskap och tydligare våga döma av i målkonflikter och strömlinjeformar arbetet från länsstyrelser och myndigheter. Vi anser även att Sveaskog, med 14 procent av den svenska skogsmarken, motsvarande ca 10 procent av Sveriges yta, ska få i uppdrag att redogöra för vilka platser som det lämpar sig att bygga vindkraft på.

Sverige bör likt Danmark och Storbritannien införa villkorade tillstånd för ny vindkraft från Försvarmakten, där Försvarmakten redogör vad som krävs för att godkänna i stället för att bara ge sitt godkännande eller nekande. Myndigheter som berörs bör samlas i ett permanent råd, inklusive Försvarmakten, som löpande ansvarar för att samverka för att snabbt få fram godkännanden.

I nästa steg bör auktioner prövas för nya projekt där staten pekar ut en plats och säkrar alla tillstånd inom 2 år, till producenter som bjuder med lägsta pris för att producera kraft, och där återbäring sker när priset överskrider överenskommet värde.

### **3.12 Proaktivt bygga ut elnäten**

Den kraftigt ökande elektrifieringstakten innebär att vi måste hålla uppe tempot när vi bygger det nya, kanske dubbelt så stora, elsystemet. Sverige har kapacitetsbrist. Det svenska stamnätet är ett av de äldsta i Europa och det kommer att krävas stora investeringar för att säkerställa att elen når dit den behövs. Flaskhalsar i elnäten får inte bli en flaskhals för omställningen. Lagar och regler ska vara i fas med teknikutvecklingen. Marksål teknik bör användas i högre grad där det är motiverat och ersättningarna för intrång ska höjas för att kompensera för de förluster som markägaren gör, i syfte att öka acceptansen för nya elnät.

För att möjliggöra ett väl fungerande elnät och energisamarbete måste det på EU-nivå säkerställas att elprisområden utformas på ett effektivt sätt både i Sverige och våra grannländer.



### 3.13 Satsa på energilagring

Energilagring är ett effektivt sätt att lagra utvunnen energi som sedan kan användas vid en senare tidpunkt. Det innebär att produktionen kan ske mer oberoende av konsumtionen. Det kan exempelvis handla om att lagra överskottsenergi från vindkraft, från industrier eller kraftvärmeproduktion. De väderberoende kraftslagets fulla potential tillvaratas genom att lagra energi när efterfrågan är lägre, såsom på natten, för att sedan användas när elbehovet är som högst. Denna typ av mellanlagring kan också bli viktig för nätbalansering och för att minska svängningar i elpriset. Vi behöver även långsiktig energilagring så att exempelvis solens strålar ger energi under det mörkare vinterhalvåret. Där är vattenkraftens dammar avgörande.

Det finns en stor potential för energilagring genom batterier och vätgas. Batterier som finns i elbilar kan komma att spela en viktig roll i framtidens energisystem, exempelvis genom användning i hemmet för lagring av solenergi. Om elbilarnas elförbrukning och överskott samkörs och balanseras kan stora resurser i elnätet frigöras och hotet mot nätkapaciteten mildras. Det finns dock utmaningar när det kommer till regelverk, inte minst var gränsen ska dras mellan elbil och energilager. Centerpartiet vill se en standardisering av vad som gäller för konsumenter.

Industriklivet bör breddas för att inkludera en särskild vätgassatsning, samt att en nationell vätgasstrategi ska tas fram. Vi vill även att nästa energiforskningsproposition ser över lagringens integrering i el- och energisystemet.

### 3.14 Alla fossilfria energislag behövs för klimatomställningen

För att klara klimatomställningen krävs alla fossilfria kraftslag, samtidigt som det är logiskt att fokusera på de kraftslag som är billigast och går att bygga snabbast. Det är tydligt att kärnkraften kan komma att utgöra en del även av det framtida energisystemet. Det bygger dock på att den, liksom alla andra energikällor, fullt ut kan bära sina egna kostnader. Kärnkraften ska inte subventioneras.

Förnybar energi som sluter kretsloppet är på lång sikt alltid är det bästa alternativet för energisystemet, men nu måste hänsyn tas till klimatkrisens akuta karaktär som inte medger att fossilfria alternativ utesluts. Därför anser vi att det är rimligt att målet om 100 procent förnybar *elproduktion* till 2040 ändras till ett 100 procent fossilfritt *energisystem* till samma år. På så sätt utökas målet till att även omfatta bränslen, insatsvaror i industrin och energisystemet i sin helhet, samtidigt som höjd tas för att kärnkraften fortsatt kommer att utgöra en betydande beståndsdel av Sveriges energimix.

I takt med att forskningen kring och utvecklandet av små modulära reaktorer fortgår anser Centerpartiet att det är rimligt att bestämmelsen i miljöbalken om begränsningen om tio reaktorer i samtidig drift tas bort. Det viktiga är inte om det finns fem små reaktorer eller en stor vid Oskarshamns, Ringhals eller Forsmarks kärnkraftverk.

För oss är det helt grundläggande att kärnkraften ska stå för sina egna kostnader. Den som vill bygga kärnkraftverk på marknadsmässiga villkor är fri att göra det. Kärnkraftsaktörer ska alltid själva bära kostnaderna för säkerhet, avfallshantering och olycksförsäkring, vilket bland annat kräver kraftigt ökade avsättningar för avfallshantering. Som för alla övriga kraftslag har staten ett ansvar att ansluta ny kraft till elnätet. Det ska dock inte finnas några särskilda



subventioner för kärnkraft, vare sig i form av produktionsstöd, kreditgarantier eller övertagande av avfalls- eller olyckskostnader.

## **3.2 Fokus på grön tillväxt**

### **3.21 Kompetensförsörjning och infrastruktur istället för subventioner**

De stora gröna privata industrisatsningarna på många platser i Sverige förutsätter stora investeringar i samhället omkring. Orter med snabb grön industrialisering i norra Sverige behöver utbyggd infrastruktur som järnvägar, vägar och skolor, som kan matcha de privata investeringarna, men det är på områden där det offentliga har monopol. Dessa kommuner, och omkringliggande kommuner, behöver hjälp att bära dessa matchande investeringar för att de ska kunna generera motsvarande skatteintäkter kommande årtionden.

Avgörande för den gröna industrialiseringen är också kompetensförsörjningen. Här har Centerpartiet drivit på för en mycket snabbare utbyggnad på alla nivåer av vidareutbildning, från yrkesvux till yrkeshögskolan och inte minst det nya omställningsstudiestödet som ger vuxna mitt i livet möjlighet att under ett år vidareutbilda sig till bristyrken. Även arbetskraftsinvandring är avgörande för flera av de nya gröna branscherna. Det är mycket beklagligt att Tidöregeringen driver en politik som medför begränsningar för alla dessa former av kompetensförsörjning.

Tyvärr riskerar klimatomställningen att präglas av ett subventionsrace inlett av USA. USA har istället för att sätta pris på koldioxidutsläpp, såsom EU gjort, initierat ett omfattande subventionsprogram för gröna industrier inom ramen för Inflation Reduction Act (IRA). Fördelen med programmet är att USA tar stora steg i rätt riktning för att nå sina åtaganden enligt Parisavtalet. Efterfrågan på såväl elbilar som vindkraftverk och solpaneler kommer att öka dramatiskt. Nackdelen är att IRA innehåller såväl diskriminerande som handelshindrande delar, med uttalat syfte att investeringar ska förläggas i USA och inte EU. Det riskerar i förlängningen att underminera möjligheterna för europeisk industri att exportera gröna produkter till USA. För Sverige som en liten öppen ekonomi är frihandel särskilt viktigt för omställningen.

EU och Sverige kan bemöta IRA genom att förbättra villkoren på den egna marknaden, med infrastruktur och kompetensförsörjning, men också genom utökade möjligheter till lägre beskattning av klimatvänlig teknologi. Sverige bör säkerställa att intäkterna från EU:s utsläppshandel i så stor utsträckning som möjligt bör finansiera klimatåtgärder. Vi vill därför att Industrilivet ska dubblas i storlek.

Men vi får inte riskera att hamna i ett subventionsrace med USA, där mindre länder inom EU som Sverige inte kommer att kunna matcha större länder och där skattebetalare, inte utsläppare, står för notan. Uppluckrade statsstödsregler inom EU är inte vägen framåt – EU måste fortsätta fokusera på en marknadsdriven klimatomställning.

### **3.22 Stärk gröna näringar med grön energi**

Gröna näringar är idag Sveriges största producent av energi. Bioenergi är Sveriges största energislag och står för ungefär en fjärdedel av Sveriges totala energianvändning. Det gör gröna näringar till en helt central spelare i klimatomställningen. Då måste också gröna näringars roll i klimatomställningen prioriteras. Vi måste premiera de inom jord- och skogsbruk som satsar på att



sluta sina kretslopp genom att använda rester av skogsråvara eller matproduktion till biobränsle, biogas, uppvärmning med mera – eller som använder vind- och solkraft.

Därför vill Centerpartiet att den maximala nedsättningen av skatten på jord- och skogsbrukets diesel, som vi varit med om att driva fram, snarast ska omvandlas till ett likvärdigt eller mer gynnsamt klimatneutralt jordbruksavdrag på skatten för Sveriges bönder. Särskilda klimatbonusar bör införas för de som satsar på att ställa om jordbruks- och skogsbruksmaskiner till biobränsle, och för att köpa jordbruks- och skogsmaskiner som går på el eller gas.

Större utrymme inom jordbruksstöden från EU bör ges åt miljöfrämjande åtgärder. Gröna näringar bör få del av forsknings- och innovationsstödet i industriklivet kring de nya möjligheterna kring nationell produktion av konstgödning producerad av fossilfri energi.

Biogasen spelar en särskild roll för jordbruket, då den kan vara en naturlig restprodukt av gödselhantering, och har stor potential att driva transporter, traktorer och andra jordbruksmaskiner. Biogasen kan också spela en viktig roll i omställningen till fossilfritt stål. Biogasen måste därför förbli helt skattefri, och hot mot denna skattefrihet undanröjas snarast. Samtidigt bör stödet till metangasreducering, där bränslet utvinns ur jordbrukets produkter, utökas kraftigt. Centerpartiet vill införa ett mål om att Europas gårdar ska bidra med biogasproduktion samt att en omfattande EU-strategi för biogas ska tas fram, inkluderade inhemsk produktion, uppgradering, distribution, finansiering, skattefrihet och användningsområden.

Det finns stor potential vad gäller lagring av koldioxid i mark. Exempelvis kan biokol som jordförbättringsmedel spela en kraftfull roll för att binda mer koldioxid i marken samtidigt som näringsämnen binds bättre med minskad övergödning som följd. Det bör därför utvecklas ett ersättningsystem för kolsänkor parallellt med ersättningsystem för negativa utsläpp.

Centerpartiet vill se att fler livsmedelsprodukter märks med dess klimatavtryck från den samlade livscykeln. Vi vill att en sådan märkning ska tas fram med hjälp av schabloner för olika livsmedel och transportsträckor samt att det inom jordbrukspolitiken skall ges stöd åt lantbrukare som vill förfina och validera sitt gårdsspecifika klimatavtryck.

Vi vill också att det tas fram en nationell strategi för att öka proteinproduktionen i Sverige på ett hållbart sätt. Denna strategi bör bland annat inkludera godkännandeprocesser för nya proteintyper, strategier för nästa generations livsmedel och foder, forskning och positiva synergieffekter för energiproduktion, cirkularitet och kolinlagring i marken.

### **3.23 Satsa på cirkulär ekonomi**

Fler produkter och varor börjar designas för att enkelt kunna repareras, uppgraderas, återvinnas och inte gå sönder efter en viss tid. Centerpartiet vill att EU skärper ekodesigndirektivet samt att vi inför kvotplikter, det vill säga lagkrav på att nya varor måste innehålla en viss andel återvunnet material, inte minst plast och textil. Det kan exempelvis handla om krav på att stommen på byggnader ska kunna gå att återvinna, en stor del av byggnadens klimatavtryck. Ett annat exempel är designkrav på elektronik kopplat till återvinning, då behovet av de sällsynta jordartsmetaller som används inom elektronik ökar





kraftigt i samband med klimatomställningen. Dessa mål måste gå hand i hand med mål om ökad insamling av material och avfall.

### **3.24 Tunga och långa transporter måste bli fossilfria**

Det finns stora miljö- och samhällsnyttor att tillvarata genom att möjliggöra transporter med tyngre, längre och mer transporteffektiva fordon på det svenska väg- och järnvägsnätet. Samtidigt som kapacitet, på till exempel järnväg, utnyttjas mer optimalt och utsläppen av bland annat koldioxid minskar, så förbättras också konkurrenskraften för transportberoende näringar. Svenska transporter måste bli effektivare och då behövs ett bättre samspel mellan de olika transportslagen.

Centerpartiet anser att staten bör ta ansvar för laddinfrastruktur för tunga transporter. Snabbladdning för fordon ska erbjudas på Trafikverkets alla rastplatser runt om i landet, och de ska öppnas upp så att externa leverantörer snabbt kan bygga ut laddinfrastrukturen. Dessutom vill vi se att dagens klimatpremie till miljölastbilar förlängs till att gälla även 2025–2026.

Centerpartiet vill också se hårdare krav på den tunga sjöfarten, som fortfarande präglas av en allt för svag miljölagstiftning. Vi vill se ett införande av miljözoner till havs, exempelvis i större hamnar i våra stora städer. Därigenom kan vi höja takten på sjöfartens klimatanpassning. Laddning för elflygplan och elbåtar bör erbjudas i alla hamnar och flygplatser.

### **3.25 Cykel måste bli nationellt transportslag**

Centerpartiet vill uppvärdera cykeltrafikens roll i transportplaneringen och vill därför införa cykel som ett nationellt transportslag. Trafikverket ska i större utsträckning planera för nationella cykelvägar och cykelleder.

### **3.26 Grön upphandling där det offentliga gör sitt**

Kommuner, regioner och statens upphandling spelar en helt central roll för energiomställningen. På nationell nivå handlar detta om drygt 800 miljarder kronor årligen av offentliga medel och skattepengar, nästan en sjättedel av Sveriges BNP. Enligt Upphandlingsmyndigheten går det att ställa drivande krav, som går utöver EU-lagstiftning för att nå agenda 2030 och nationella och internationella miljömål. Därför bör det vara självklart med livscykelkostnader och analyser av klimat- och miljöpåverkan i samband med enskilda upphandlingar.

### **3.27 Växa grönt med rätt styrmedel**

I grunden behövs ett pris på koldioxid. EU:s utsläppshandelssystem ETS är den viktigaste faktorn bakom den globala klimatomställningen som gör det lönsamt att göra rätt i hela det fria Europa och påverkar hela världsekonomin i grunden. Centerpartiet anser att EU:s handelssystem med utsläpp måste göras mer ambitiöst och fullt ut inkludera transporter, bostäder och avfallssektorn så snart som möjligt samt utvidgas till att omfatta fler typer av växthusgaser.

För global klimatnytta vore det revolutionerande om EU kunde bidra till att prissättningen av växthusgaser blir global genom att EU:s handelssystem kopplas samman med andra utsläppsmarknader, som idag exempelvis Kina,



Japan, Kalifornien, Kanada och Nya Zeeland, i så kallade "carbon clubs", med korrekta "växelkurser" mellan marknaderna baserade på utsläpp per capita.

Det måste finnas en plan för fortsatt skatteväxling; vilka som är de nya skattebaserna, och vilka som försvinner när utsläpp försvinner. Idag utgör intäkter från fossila utsläpp långt över 50 miljarder kronor av statens intäkter. Det måste också finnas en plan för att fasa ut alla fossilsubventioner och ersätta dem med andra styrmedel för konkurrenskraft och fördelning före 2026.

Vi måste snarast möjligt genomföra de planerade nationella auktionerna för negativa utsläpp, som inkluderar bland annat bio-CCS, där koldioxid som tagits upp av träd och växter fångas upp och lagras i stället för att släppas ut i atmosfären. Det behöver avsättas tillräckliga resurser och säkerställas att flera aktörer och tekniker får möjlighet att erhålla medel för att skapa ökad konkurrens.

Det är också viktigt att påbörja arbetet med att den infångade koldioxiden återanvänds i nya produkter (CCU) i exempelvis kemiindustrin eller vid skapandet av e-bränslen där råvaran kan konkurrera ut fossila råvaror, eller att den fångas och lagras direkt ur atmosfären (DAC, direct air capture). DAC, bio-CCS och CCU bör därför vara prioriterade områden i den kommande energiforskningspropositionen och klimathandlingsplanen.

Centerpartiet verkar för att EU ska införa ambitiösa mål för så kallad negativa utsläpp i varje medlemsland, baserat på historiskt ackumulerade utsläpp. Vi vill se ett gemensamt handelssystem för negativa utsläpp som företag och länder kan använda för att nå uppsatta klimatmål. Tills dess att EU har påbörjat detta arbete ska Centerpartiet verka för att Sverige ska införa ett nationellt mål för negativa utsläpp till år 2045 samt införa en nationell handelsplats för negativa utsläpp som upphandlas via anbudsförfarande. Ersättningen för negativa utsläpp bör därför öka, tills dess att Sverige kan nå målet om netto noll utsläpp till utsatt tid.

### **3.28 Anpassning**

Även om en mycket snabb klimatomställning bort från fossil energi genomförs, och en mycket mer dramatisk klimatkris undviks, så förväntas ändå en global temperaturhöjning på minst 1,5 grader ske till 2030. Det är en exceptionellt snabb förändring. Även för Sverige innebär det stora utmaningar. Vissa delar av landet har redan idag ökande vattenbrist, och drabbas av de allvarliga perioder av torka som annars främst drabbar sydligare delar av Europa. På ett antal orter utgör återkommande översvämningar ett hot mot bebyggelse. Nya skadeinsekter och bärare av sjukdomar som tidigare inte överlevt på våra breddgrader väntas. Anpassningen kan därför även i Sverige komma att uppgå till ett antal procent av BNP sammantaget. Planerna för att förekomma och förebygga klimatförändringarna, att anpassa Sverige till det som tyvärr redan är oundvikligt, måste därför påskyndas och de nödvändiga investeringar som går att förutse göras redan idag.

### **3.29 En grön fyrbåk för världen i tuffa tider**

Sveriges viktigaste roll för att undvika en global klimatkris är att lysa som ett föredöme och visa för världens stora länder att det går att få klimatomställningen gjord, med nya jobb och med tillväxt, så att omvärlden inspireras till att agera nu.



Detta kräver dock även internationell solidaritet, där vi bidrar solidariskt och medmänskligt i vårt biståndsarbete till de länder som nu drabbas hårt av klimatförändringarna, med hot om större klimatkatastrofer runt hörnet. Det är inte läge att, som den nya regeringen, kraftigt skära ned på klimatbiståndet. Det finns ett behov av att skyndsamt skapa hållbara och långsiktiga lösningar både globalt och på EU-nivå för att trygga framtiden för klimatflyktingar, i och med att antalet människor i världen som drabbas av klimatförändringar kommer att öka. De länder, ledare, organisationer, företag och personer som flagrant bryter mot internationell rätt genom att med berått mod ha orsakat omfattande miljökada bör kunna åtalas enligt brottsrubriceringen ekocid och ställas inför rätta enligt internationell rätt.

## 4. Centerpartiet vill:

### En folkrörelse för klimatet

- att det ska införas en ny kraftfull klimatbonus för dels nya billigare miljöbilar, dels begagnade miljöbilar, så att alla, inte minst de som är beroende av bilen på landsbygden, har möjlighet att byta till miljöbil. Det ska även gå att billigt leasa både nya och begagnade miljöbilar. Om resurserna är begränsade ska bonusar prioriteras till de som är beroende av bilen på landsbygden.
- att Sverige inför en "tanka svenskt"-politik som syftar till att konsumenten får konkurrenskraftigt grönt svenskt biobränsle av svenska råvaror, där skatt och moms på alla biodrivmedel, hög- och låginblandade, inklusive biogas och vätgas, ska sänkas till ett minimum. Självförsörjningen av biodrivmedel ska gynnas genom att så konkurrenskraftigt som möjligt upphandla en omfattande beredskapsproduktion av inhemskt biobränsle som skapar en inhemsk produktionsbas, och där det finns incitament och krav på att denna upphandlade produktion säljs billigt i Sverige.
- att laddinfrastrukturen byggs ut med incitament för hemmet, bostadsrättsföreningar, arbetsplatsen, på parkeringsplatser och på vägar och farleder, samt att regelverken för bidrag och installation ses över. Knytpunkter på landsbygden, som bemannade mackar och lanthandlare, bör ges möjlighet att bli snabbladdningspunkter. "Rätt till laddning" ska införas i anslutning till privatägda lägenheter med möjlighet att installera laddstolpe på egen bekostnad. Ett mål om minst 150 000 offentliga laddpunkter till 2030 upprättas.
- att alla ges möjlighet att vara med och spara på såväl elräkningen som klimatet, genom att energibesparingar inkluderas i ett utvidgat grönt avdrag och med införandet av klimatkrediter. Ett mål sätts upp om att inga permanentus värms upp med enbart direktverkande el eller olja efter år 2025.
- att acceptansen för, och möjligheten till, utbyggd elproduktion ökar, genom att underlätta installation av solceller och privatpersoners försäljning av solenergi till elnätet, att säkerställa tillräcklig ersättning för närboende och lokal skatt till kommuner vid utbyggd vindkraft och solcellsparker, att fullt ut regionalisera fastighetsskatten på elproducerande fastigheter och förbättra möjligheterna att skapa lokala energigemenskaper.



- att alla produkter inom EU förses med en klimatdeklaration som gör att konsumenter kan jämföra klimatutsläpp och energibesparingar, med vissa undantag för småföretag.
- att sänkt moms för reparationer återinförs och att ett RUT-avdrag införs för reparationer för att göra återbruk mer gångbart.

### Det svenska klimatundret

- att staten står för finansieringen av anslutningar till stora fossilfria produktionskällor av el till elnätet.
- att Svenska kraftnät får i uppdrag att anpassa transmissionsnätet i förväg till snabbt utökad storskalig produktion av el på många platser, inklusive planerade vindkraftsparker och kraftigt ökad överföringskapacitet mellan olika elområden.
- att en kriskommission för ny kraft tillsätts med uppdrag att se över lagstiftning och tillståndsprocesser och korta handläggning till maximalt två år. I samband med det tillsätts en utredning i syfte att ta fram förslag på en reformerad miljöbalk, som bättre balanserar hänsyn till såväl miljö som klimat. Sverige bör likt Danmark införa villkorade tillstånd från Försvarsmakten, där Försvarsmakten redogör för vad som krävs för ett godkännande.
- att ersättningarna för intrång vid byggnation av elnät ska höjas, för att kompensera för de förluster som markägaren gör, i syfte att öka acceptansen för nya elnät.
- att begränsningen på tio kärnkraftsreaktorer tas bort, och målet om 100 procent förnybar *elproduktion* till 2040 ändras till ett mer ambitiöst mål om ett 100 procent fossilfritt *energisystem* till 2040. Alla kärnkraftsaktörer ska själva bära kostnaderna för säkerhet, avfallshantering och olycksförsäkring. Det kräver ökade avsättningar för avfallshantering. Kärnkraften ska inte subventioneras vid vare sig byggnation, drift eller avveckling.
- att en biopremie för användande av biodiesel i jord- och skogsbruk samt en klimatbonus för större jordbruks- och skogsmaskiner som går på el eller gas införs. Vi vill även se ett likvärdigt eller mer gynnsamt klimatneutralt jordbruksavdrag omvandlat från dagens dieselskattenedsättning för jordbruk senast 2026.
- att biogas garanteras långsiktig skattefrihet samtidigt som stödet till biogasproduktion byggs ut kraftigt.
- att snabbaddning för fordon ska erbjudas på Trafikverkets alla rastplatser runt om i landet, så att externa leverantörer snabbt kan bygga ut laddinfrastrukturen. Dagens klimatpremie till miljölastbilar förlängs.
- att cykeltrafikens roll i transportplaneringen uppvärderas, genom att cykel klassificeras som ett nationellt transportslag.
- att staten matchar utbyggnaden av stora gröna industrier med förstärkt infrastruktur och underlättar kommunernas långsiktiga finansiering av matchande samhällsinsatser som skolor och vårdinrättningar. Staten bör även snabbt bidra till kompetensförsörjningen genom utbyggnad av yrkesvux, yrkeshögskoleplatser, platser inom vidareutbildningarna i bristyrken i omställningsstudiestödet, och genom arbetskraftsinvandring.
- att Sverige verkar för att EU snarast kopplar ihop sin utsläppsmarknad ETS med andra utsläppsmarknader i världen för att skapa ett globalt pris på koldioxid.
- att det införs en mekanism, exempelvis genom upprättandet av en handelsplats, som ökar ersättningen för koldioxidinfångning, tills dess Sverige når netto noll utsläpp.
- att det skyndsamt skapas hållbara och långsiktiga lösningar både globalt och på EU-nivå för att trygga framtiden för klimatflyktingar, i och med att antalet människor i världen som drabbas av klimatförändringar kommer att öka. Länder, ledare och personer som bryter mot internationell rätt genom att med berätt mod ha orsakat



miljökada i katastrofal skala ska kunna åtalas enligt brottsrubriceringen ekocid och ställas inför rätta enligt internationell rätt.

